

Türk Edebiyatında Seyahat/Refik Halit Karay'ın "Eskici" Hikâyesi

Travel in Turkish Literature/Refik Halit Karay's "Eskici" Story

Tuğçe Nur KESİN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Danişmendiler
Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Anahtar sözcükler:

Türk edebiyatı, Seyahat, Eskici hikâyesi, Refik Halit Karay.

ÖZ

Refik Halit Karay, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının öncü isimlerindedir. Hayatı boyunca siyasi tavrından ötürü iki kez sürgüne gönderilen yazar, Memleket Hikâyeleri ve Gurbet Hikâyeleri eserlerini sürgünlerdeki birikimleriyle kalem almıştır. Bu iki eser, edebiyat araştırmacıları tarafından bir nevi hatıra türüne de dâhil edilir. Çünkü gözlemleri sonucunda kaleme aldığı ve çeşitli dergilerde yayımlanan hikâyeler, her ne kadar kurmaca olsa da yer yer yazarın hayatından izler taşır. 1940 yılında ilk baskısı yapılan Gurbet Hikâyeleri'nin içerisinde on yedi hikâye yer almaktadır. Kitabın içerisinde; yurt ve ana dil özleminin vurgulandığı Eskici hikâyesi ikinci hikâyedir. Hikâyenin olay örgüsü, öksüz ve yetim kaldığı için Filistin topraklarına göç etmek zorunda kalan küçük Hasan ile ayakkabı tamircisi arasında geçer. Mekân özellikleri bakımından güçlü tasvirlerle yer veren yazar, İstanbul'dan Hayfa'ya gitmek üzere vapura bindirilen Hasan'ın gözünden "sıcak memleketler" olarak isimlendirdiği Arabistan'ı anlatır.

Bu çalışmada, Refik Halit Karay'ın Eskici hikâyesi üzerinden bir seyahat okuması yapılmış ve 1938 yılında henüz Hayfa Filistin toprağı iken yazarın oraya ait izlenimleri değerlendirilmiştir.

Key words:

Turkish literature, Travel, Eskici story, Refik Halit Karay.

ABSTRACT

Refik Halit Karay is one of the leading names of Turkish literature in the Republican Period. The author, who was exiled twice during his life due to his political attitude, wrote the works of Memleket Hikâyeleri and Gurbet Hikâyeleri with his experiences in exile. These two works are also included in a kind of memoir by literary researchers. Because the stories he wrote as a result of his observations and published in various magazines, although fictional, sometimes carry traces of the author's life. There are seventeen stories in Gurbet Hikâyeleri, which was first published in 1940. In the book; The Eskici story, in which the longing for homeland and mother tongue is emphasized, is the second story. The plot of the story passes between little Hasan, who had to immigrate to the Palestinian lands because he was orphaned, and the shoe repairman. The author, who includes strong descriptions in terms of spatial characteristics, tells about Arabia, which he calls "warm countries" from the eyes of Hasan, who was put on the ferry to go from Istanbul to Haifa.

In this study, a travel reading was made based on the Refik Halit Karay's Eskici story and the author's impressions of there were evaluated while Haifa was still a Palestinian land in 1938.

REFİK HALİT KARAY'IN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

1888 tarihinde İstanbul'da doğan Refik Halit Karay, 1907'de başladığı Hukuk Fakültesini yarıda bırakarak gazetecilik yapmıştır. *Servet-i Fünûn* gazetesinde bir süre çalışmış, Fransızca tercümelerini bu gazetede yayımlatmıştır. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde makaleleri; *Muhit*, *Resimli Kitap*, *Kalem*, *Alem* gibi mecmualarda yazıları ve hikâyeleri yer almıştır. Mizahi yazılarını kendi isminin yanında "R. H, Rehak, Aydede, Kirpi, Kirpi-i Nâtüvan, Mübeccel Halit, Vak'anüvis" gibi müstear isimlerle çıkarmıştır. "Refik Halit'in genç yaşta tanınma-

sı, *Kalem*, *Cem* ve *Şehrah* isimli mizah dergilerinde 'Kirpi' mahlasıyla yazdığı siyasi mizah yazıları sayesinde oldu." (Şengül 2018).

Refik Halit Karay, siyasi tavrı sebebiyle iki kez sürgün hayatı yaşamıştır. Yazarın ilk sürgünlüğü 1913'te Sinop'ta başlayarak 1916'da Çorum'da devam eder, oradan farklı sebeplerle Ankara ve Bilecik'e geçen yazarın sürgün hayatı 1918'de biter (Okay 2001). Sürgün yıllarında ve sonrasında *Türk Yurdu*, *Yeni Mecmua* gibi dergilerde yazıları çıkar. Refik Halit'in ikinci sürgünü ise 1922'de Beyrut'ta başlar ve 1938'de sona erer. "Özellikle Ortadoğu'da

geçen ikinci sürgün dönemi onun edebî kimliği üzerinde etkili olmuştur. *Sürgün* romanı ve *Gurbet Hikâyeleri* Ortadoğu'da yaşadığı sürgünlük deneyimini odağa alan eserlerdir." (Hüküm 2018).

Refik Halit 1922'de gittiği Beyrut'ta başlarda sıkıntı çeker. Otel ve pansiyonda kalan Karay, şehrin yakınlardaki bir köyde ev kiralar. Yazarın 1927'den sonraki durumunu Aktaş şöyle aktarır:

"1927 yılı sonlarına kadar burada kalan yazar, bu yıllarda sık sık Doğru Yol gazetesinde yazılarını yayımladığı için Halep'e gider ve bu süreçte oradaki Türklerle tanışır. Bu dönemde yazarın maddi durumu kötüdür. Sürgün hayatının zorlu yıllarının ardından 1928 yılından itibaren Vahdet gazetesine yazdığı yazılarla para kazanmaya başlar. Bu dönemde Halep'te yaşamaya başlayan Refik Halit, artık Halep'in seçkin semtlerinden biri olan Aziziye Mahallesi'nde güzel bir apartmanda ikamet eder." (Aktaş 1986).

1938'de Atatürk'ün emriyle çıkarılan af kanunu ile ikinci sürgün hayatı biten yazar, yurda döner. Refik Halit Karay, "Türkiye'ye geldikten sonra bir süre *Tan* gazetesinde yazılar yazmış, 1948'de *Aydede* dergisini yeniden çıkarmıştır" (Aktaş 1986). Sürgün sonrası hayatının geri kalan kısmını İstanbul'da siyasetten uzak durmaya çalışarak geçiren yazar 1965'te İstanbul'da vefat etmiştir. Kabri, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının öncü yazarlarından olan Refik Halit Karay'ın eserlerinde sürgün ve sürgün edebiyatı önemli bir yer tutar. Hayatının büyük bir bölümünü sürgünlerde geçiren yazar, sürgün dönemi tecrübelerini hikâye ve romanlarında kendi gözlemlerinden hareketle kurgu dünyasına taşır.

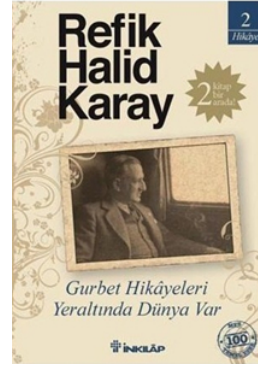
Refik Halit Karay, roman, hikâye, siyasi mizah ve diğer yazılarıyla Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında öncü yazarlardan birisi olmayı başarır. "Tüm romanlarında görülen egzotizme yönelme, farklı mekânlar, kültürleri tanıma ve tanıma eğilimi, farklı coğrafyaları farklı özellikleri ile kurguya taşıma gibi tavırlar da sürgünlük yıllarının etkisi ile Karay'ın yazma biçimine sirayet etmiş özellikler olarak kabul edilebilir." (Hüküm 2018).

Yazarın *Gurbet Hikâyeleri*'nde yer alan *Eskici* hikâyesi, onun sürgün hayatından izler taşır ve bu

yönüyle farklı kültür coğrafyasını tanıtmada oldukça başarılıdır.

ESKİCİ HİKÂYESİNE BAKIŞ

*Eskici*¹ hikâyesi, Refik Halit Karay'ın 1940 yılında tamamladığı ve 17 hikâyeden oluşan *Gurbet Hikâyeleri* kitabında yer alır. Yurt ve ana dil özlemi vurgulanan *Gurbet Hikâyeleri*'ndeki hikâyeler, önce *Tan* gazetesinde neşredilmiş; 1940'ta Semih Lütfi Kitabevi tarafından bir kitapta toplanmıştır. Kitaptaki hikâyeler sırasıyla şunlardır: *Yara*, *Eskici*, *Antikacı*, *Testi*, *Fener*, *Zincir*, *Gözyaşı*, *Keklik*, *Akrep*, *Köpek*, *Lavrans*, *Çıban*, *Kaçak*, *Güneş*, *Hülle*, *İstanbul*, *Dişçi* (Sarı 2021).

Görsel 1. Refik Halid Karay'ın *Gurbet Hikâyeleri* Kitabı Kapağı

Eskici hikâyesinin yazılış tarihi 1938, yazıldığı yer de Şişli olarak not edilmiştir. Hikâyede, memleketinden ayrılmak zorunda kalan küçük Hasan ve onun üzerinden ana dilinden de uzaklaşan bireylerin iç dünyasına değinilmektedir. *Gurbet Hikâyeleri*'ndeki ikinci hikâye olan *Eskici*, kitapta 14 ile 19 sayfaları arasında beş sayfadan oluşmaktadır. *Eskici* adlı hikâyede; öksüz ve yetim olan küçük Hasan'ın İstanbul'dan Filistin'e halasının yanına gönderilmesi, halasındayken bir ayakkabı tamircisiyle tanışması ve uzun süren suskunluğunu bozarak onunla ana dilini konuşması bir anlatıcı tarafından *ilahi bakış açısıyla*² aktarılmaktadır.

¹ Bu çalışmada *Gurbet Hikâyeleri*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2009, 14-19'da yer alan metin esas alınmıştır.

² İlahi, hâkim, üçüncü tekil anlatıcı gibi isimler verilen bu bakış açısı; metindeki olaylara dışarıdan hâkim olan kişiyi ifade etmektedir. Bu teknikte anlatıcı, roman-hikâye kişininin duygu ve düşüncelerini okura detaylı bir şekilde anlatmaktadır.

Hikâyenin özeti şöyledir:

“Babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve komşuların yardımıyla Filistin’in ücra bir kasabasına, halasının yanına gönderilmek üzere İstanbul’dan bir vapura bindirilir. Başlarda ayrılığın acısını hissetmeyen, hatta vapurda kendisine eğlenecek bir şeyler bulan Hasan, ana dilini konuşan yolcuların azalmasıyla gitgide suskunlaşır ve içine kapanır. Vapur yolculuğu bitip trene bindirildikten sonra ise artık etrafta Türkçe konuşan kimse kalmamıştır. Hasan da tamamen susar. Gittiği yerde, halası, halasının çocukları ve çevredeki insanlar ona tamamen yabancıdır. Hasan, zamanla anlamaya başladığı Arapçayı konuşmamakta büyük bir inat gösterir ve hep susar. Bir gün sokaktan geçen bir satıcı, eski ayakkabıları tamir etmesi için eve çağırılır. Eskici işini yaparken çocuğun İstanbul’daki hatıraları canlanır. Bir ara nerede, kimlerle olduğunu unutup dalgınlığından ana diliyle ‘Çiviler ağzına batmaz mı senin?’ sorusunu sorar. Bu soru eskicinin de Türk olduğunu ortaya çıkarır ve bir şekilde memleketinden uzak düşmüş olan ihtiyarla çocuk arasında kısa, fakat oldukça yoğun bir sohbet başlar. Hasan durmadan, heyecanla konuşmaktadır, fakat eskicinin işini bitirip eşyalarını toplamaya başlamasıyla bu mutluluk yerini ayrılığın acısına bırakır.” (Çağın 2005).

BİR SEYAHAT HİKÂYESİ OLARAK ESKİCİ’NİN İNCELENMESİ

Eskici hikâyesinde Hasan’ın yolculuğu geniş bir yer tutar. Küçük çocuk, İstanbul’dan Hayfa’ya gitmek üzere bir vapura biner. Hayfa’da vapurdan inen çocuk, yolculuğuna trenle devam eder. Yolculuk boyunca farklılaşan coğrafya, iklim ve dille beraber çocuğun psikolojisi de değişmeye başlar. Hasan’ın Kanlıca’daki evi, Hayfa şehri, eskicinin memleketi olan İzmit, kahramanın bindiği vapur ve tren hikâyedeki mekânlar olarak karşımıza çıkar. Hikâyenin geniş mekânı İstanbul ve Filistin’dir. Dar mekân olarak ise gemi, tren ve halasının evi söylenebilir.

Hikâyenin ilk paragrafı vapur yolcuğuyla başlar. İstanbul’dan Marmara denizi üzerinden Arabistan’a uzanan yolculuk şöyle başlar:

“Vapur rıhtımdan kalkıp, ta Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar: ‘Çocukcağız Arabistan’da rahat eder,’

dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (s. 14)

Memleketinden uzağa, farklı bir kültürün içine doğru yola çıkan Hasan’ın Arabistan’daki yeni evi Filistin’in bir kasabası olacaktır:

“Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” (s. 14)

Hasan henüz yaşının da küçük olması sebebiyle (beş yaşında), bu seyahate çıktığında durumu farkında değildir. Oyun çağındaki bir çocuğun vapurdaki neşesi hikâyede şöyle ifade edilir:

“Hasan vapurda eğlendi; gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.” (s. 14)

Hikâyede Arabistan için sıcak *memleketler* ifadesi kullanılır. Buraya yaklaşıldıkça Türk dilinden uzaklaşıp Arapçanın konuşulması sebebiyle küçük çocuğun isminin telaffuzundaki değişim ve Hasan’ın iç dünyasına yavaş yavaş çekilmesi üzerinde durulur. Hikâyenin yazıldığı dönemde Filistin toprağı olan Hayfa³’ya ulaşan küçük çocuk oradan da bir trene bindirilir:

“Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul’daki gibi:

‘Hasan gel!’

‘Hasan git!’ demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştu.

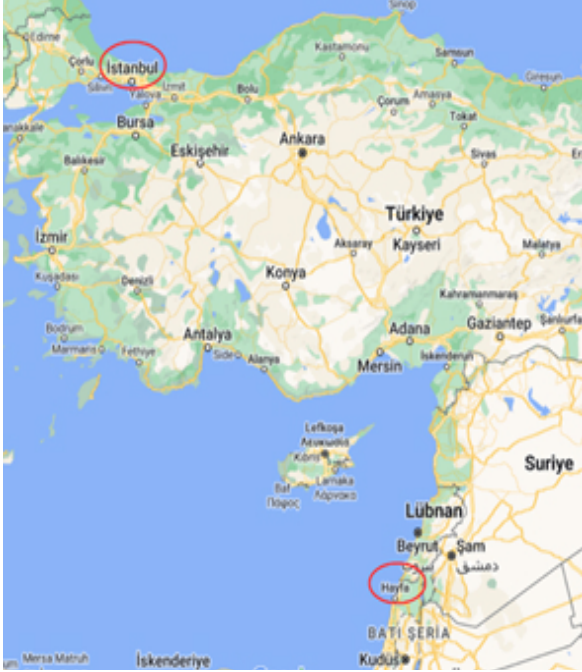
Hassen şekline girmişti:

‘Taal hun ya Hassen,’ diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

‘Ruh ya Hassen ...’ derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa’ya çıktılar ve onu bir trene koydular.” (s.14, 15)

³ İsrail’in kuzeyinde bulunan liman şehri. Hayfa, 1947’li yıllarda Filistin’den koparılıp 1948 yılından sonra İsrail’e katılıyor. Yazar eserini Hayfa henüz Filistin toprağı iken tamamlamıştır.

Görsel 2. Hayfa'nın Dünya Haritasındaki Görünümü
(Kaynak: Google Haritalar)

Yolculuk boyunca kıyı kesimde görülen portakal bahçeleri ve zeytinliklerin içeriye yaklaşıldıkça seyrekleştiği ve bazılarının tükendiği bir ümitsizlik içerisinde verilir. Gözden kaybolan sanki bu bahçeler değil de memleketinin güzellikleri ve hatıralarıdır.

“Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düşüm, daima susuyordu.

Fakat hem pürnahlı⁴ çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.” (s. 15)

Filistin coğrafyası hakkında bitki örtüsünün kuru luğu, keçilerin kara oluşu da olumsuz bir ruh hâli içerisindeki bireyin yaşadıklarını anlatmada yardımcı olur.

⁴ “Nahirin manası hurma ağacı demek olup galat olarak Nakıl diye meşhur olmuştur. Nahilbent denilen üstadlar tarafından ağaç, meyve, çiçek ve hayvan şekilleri yapılarak düğünlerde gelinin önünde götürülen muhtelif boydaki nahillere dair Osmanlı tarihlerinde ve sünamelerde bilgi vardır. Teşbih yoluyla meyvesi ve çiçeği çok ağaca (pürnahlı) denilir.” (Uzunçarşılı, 1976: 55).

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, pırl pırl yanıyordu.” (s. 15).

Kıydan uzaklaştıkça keçiler yerini deveye bırakır, çöl iklimi kendisini iyice hissettirir.

“Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile ... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

‘Gemel! Gemel!’ dedi.” (s. 15)

Hikâyede mekân tasvirleri kadar gidilen yerdeki insanların portresine de yer verilir. Gerdanı, kolları ve kulaklarında altın sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın Hasan’ı göğsüne bastırır. Burada da karanın renk sembolü yine karamsarlıktır.

“Hasan’ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırıldı.” (s. 15, 16)

Kadın portresinin ardından çocukların giyimine de yer verilmiştir:

“Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar ...” (s. 16)

Tüm bu değişimlerin ortasında suskun bir Hasan karşımıza çıkar. Coğrafya, iklim, insan görünümü, dil... Kısacası tüm hayatı değişmiştir ve yeni dile karşı direnç gösterir:

“Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.

Öyle, haftalarca sustu.” (s.16)

Zamanla Hasan, gidilen yerin giyim kuşamına uyum sağlar:

“Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkep⁵ vardı. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınına perçemler uzatılmıştı.” (s. 16)

Sofra kültürü hakkında da bilgi edindiğimiz hikâyede, tandır ekmeği ve yer sofrası, çatal kaşık yerine tandır ekmeğinin dürümlenerek yenmesi anlatılır.

“Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.” (s. 16)

Hikâyenin ana kahramanlarından olan ve ismini bilmediğimiz ayakkabı tamiri yapan kişi ile Hasan'ın karşılaşması halasının sokaktan geçen satıcıyı çağırmasıyla olur. Halasının topraktan yapılan tek katlı ve çevresinde duvarlar olan evinde Hasan sanki sürgün hayatı yaşamaktadır. Dalgınlıkla Türkçe bir soru soran Hasan, satıcının da ona Türkçe cevap vermesiyle vatanına kavuşmuş gibi sevinir.

“Satıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...

...

Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.

‘Çiviler ağzına batmaz mı senin?’

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

‘Türk çocuğu musun be?’

‘İstanbul' dan geldim!’

‘Ben de o taraflardan ... İzmit'ten!’” (s. 17)

Hasan ile eskicinin sohbeti iyice ilerleyince eskici Hasan'a Filistin topraklarına neden geldiğini şöyle sorar:

“Ne diye düştün bu cehennemden bucağına sen?” (s. 17)

Refik Halit Karay'ın sürgün hayatının izleri kendisini hikâyede göstermektedir. Bazen Hasan'da bazen de eskicide yazarın hislerini görmek mümkündür. Anadolu'dan Arabistan'a uzanan yolculuk bu üçlünün ortak noktasıdır. Yine Hasan'ın İstanbul Kanlıca'daki evlerinden bahsettiği bölümde eski-

cinin kabahat işledik de kaçtık demesi sürgündeki Refik Halit'i akıllara getirir.

“Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

‘Sen niye buradasın?’

‘Bir kabahat işledik de kaçtık!’” (s. 18)

SONUÇ

İstanbul'dan Hayfa'ya uzanan yolculukta *Eskici* hikâyesi ile Refik Halit Karay, küçük Hasan'ın duygularını, yolculuk esnasındaki izlenimlerini, ana dilden uzaklaşmanın verdiği buhranları ustalıkla anlatır. Bir hikâyeyi seyahatname gibi okumak mümkün olmasa da seyahat unsurları barındıran ve yazarının da hâkim olduğu coğrafya hakkında çıkarımlarda bulunmak okurun en tabii hakkıdır. Okuyucu da Hasan ile bir seyahate çıkar, gemiye biner. Marmara ve Akdeniz'i aşarak sıcak memleketlere ulaşır. Hasan'ın hem yetim hem öksüz kalması sonucunda gittiği akrabasının yanını onun için sürgün niteliğinde görülür. Nitekim eskici de bir kabahat sonucu buraya geldiğini belirtir. Bu iki isim gezme maksatlı orada olsalardı belki de farklı bir kültür ve ortamla karşılaştıkları için oldukları yerden mutlu ayrılacaklardı. Ancak zorunlu bir yaşantı, memleket hasreti ve birçok sebep bu mutluluktan onları alıkoymaz.

Özbalcı, Gurbet Hikâyeleri hakkında şu değerlendirmelerde bulunur:

“...Gurbet Hikâyeleri'nde yazar, yaşadığı hayatın tabii bir neticesi olarak, daha ziyade gurbette olmanın yarattığı teessürleri, vatan ve hürriyet duygularını, memleket hasreti çeken insanların içinde bulunduğu çeşitli ruh hâllerini işlemiştir. Bu hikâyeler, aynı zamanda uzak diyarların, yabancı insanların ve birtakım egzotik olayların hikâyesidir. Bunlar çoğunlukla yazarın ikinci sürgün hayatını yaşadığı Suriye ve çevresinde kaleme alınmış hikâyeler oldukları için o yöre insanların hayatlarına ait bazı garip çizgileri ve çöl gecelerinin esrarengiz havasını aksettirdikleri gibi, yer yer hâtırâ türünün özelliklerini de taşırlar.” (Özbalcı 1988).

⁵ “Merkep: Sarı meşinden yapılan bir çeşit ayakkabı.

Özbalcı'nın *Gurbet Hikâyeleri*'ni hatıra türünün örneği olarak değerlendirmesi bizce de yerinde bir tespittir. Kurmaca bir metin gerçeklikten uzak düşünülemez.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (1986). *Refik Halit Karay*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Çağın, Ş. (2005). Refik Halit Karay'ın 'Eskici' Hikâyesi Üzerine Bir İnceleme, *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, (18): 69-81.
- Hüküm, M. (2018). Refik Halit Karay'ın Orta Doğu ile İlgili Yazıları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (2): 109-124.
- Karay, R. H. (2009). *Gurbet Hikâyeleri Yeraltında Dünya Var*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.

- Okay, M. O. (2001). Refik Halit Karay. *TDV İslam Ansiklopedisi*. (24: 480-482) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayını.
- Özbalcı, M. (1988). Hayatının ve Sanatının Ana Çizgileriyle Refik Halit Karay, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3: 75-91.
- Şengül, A. (2018). Refik Halit Karay. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/karay-refik-halit>, Erişim tarihi: 8 Ağustos 2023.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1976). Nahil ve Nakıl Alayları, *Belleten*, XL (157): 55-69.

Tuğçe Nur Kesin, Arş. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Danışmendiler Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 60250, Tokat.

E-posta: tugce.kesin@gop.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-6461-9318

Tuğçe Nur KESİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (2014). Yüksek lisans derecesini Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nden Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan (2017) aldı. Millî Eğitim Bakanlığında Türkçe öğretmenliği (2016), Ahmet Yesevi Üniversitesinde Türk dili okutmanlığı (2017-2019) yaptı. Yine aynı üniversitede Basın, Yayın ve Tanıtım Uzman Yardımcılığı (2019-2022) görevinde bulundu. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı (2022). Hâlen Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Danışmendiler Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinde görev yapmaktadır. Aynı zamanda Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Dili alanında doktora öğrencisidir. Temel çalışma alanları; Türk dili, Orta Türkçe (Çağatay Türkçesi) ve yabancılara Türkçe öğretimidir.